

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF USING COMPUTER-BASED TESTING OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING ACHIEVEMENTS

У статті розкрито значення і місце комп'ютерних технологій у процесі вивчення та контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови. Авторами зазначається, що застосування сучасних комп'ютерних технологій є невід'ємною складовою частиною вивчення іноземної мови, оскільки дозволяє урізноманітнити підходи до викладення навчального матеріалу, підвищити інтерес і мотивацію до вивчення іноземної мови. У свою чергу, комп'ютерне тестування навчальних досягнень дозволяє об'єктивно, швидко і якісно оцінити знання, уміння, навички, систематизувати матеріал, виявити прогалини у засвоєнні навчального матеріалу, а також сформувати вміння до самоперевірки та самоконтролю. Різноманіття видів комп'ютерного тестування (діагностичний, періодичний, поточний, повторний, тематичний підсумковий) дозволяє обрати необхідний вид залежно від мети перевірки. Розглянуто основні функції контролю, які не лише дозволяють оцінити і перевірити рівень знань і засвоєння матеріалу, а також сприяють підвищенню мотивації, розвитку пізнавальних властивостей здобувачів вищої освіти. Виділено основні переваги комп'ютерного тестування, а саме: об'єктивність, можливість тестування певної кількості апікантів одночасно, швидкість отримання результату та ін., що дозволяє оптимізувати навчальний процес. Виокремлено основні чинники, які зумовлюють застосування комп'ютерних тестів. Зазначено можливі труднощі та недоліки комп'ютерного тестування порівняно із традиційними формами та методами контролю – відсутність безпосереднього контакту, неможливість оцінити об'єктивність, логічність та інші важливі аспекти відповіді, що унеможливило використання комп'ютерного тестування як єдиного виду контролю знань і вмінь з іноземної мови.

Ключові слова: тестування, контроль навчальних досягнень здобувачів вищої

освіти, комп'ютерне тестування, іноземна професійна компетентність, переваги і недоліки комп'ютерного тестування.

The article reveals the importance and place of computer technology in the process of monitoring the educational achievements of specialists of higher education while learning a foreign language. The authors believe that modern computer technologies are an integral part in the process of foreign language learning as they allow using different approaches in presenting teaching materials, boost interest and motivation in learning a foreign language. Computer monitoring of educational performance in its turn enables objectively, fast and properly assess knowledge and skills, systematizes the material, reveals lacunae in learning as well as encourages applicants to self-check and self-control. Variety of computer testing kinds is available (diagnostic, periodic, current, re-examination, final) and makes it possible to opt a proper one depending on the monitoring task set. It has also been reviewed main functions of control that allow not only for assessing and monitoring the level of knowledge gain but for increasing motivation, developing applicants' cognitive skills. The main advantages of computer testing are highlighted, such as impartiality, possibility to test a certain number of people simultaneously, response time and others that can optimize the learning process. The main factors determining the use of computer tests are identified, along with some possible difficulties and disadvantages of computer monitoring in comparison with traditional forms and methods of control – lack of face-to-face contact, inability to judge the validity, logical narration and other important components of a proper answer, which doesn't prove for computer testing to be an ultimate type of control of acquired knowledge and skills of foreign language learning.

Key words: testing, control of applicants' knowledge for higher education, computer testing, foreign language professional competence, advantages and disadvantages of computer testing.

УДК 378.146

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.8>

Петренко С.В.,

старший викладач кафедри романо-германських мов Національної академії

Служби безпеки України

Назаренко Н.М.,

старший викладач кафедри романо-германських мов Національної академії Служби безпеки України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

За сучасних умов якісна професійна підготовка потребує вдосконалення форм, методів і технологій викладання, зокрема впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Сучасну модель іншомовної підготовки складно уявити без використання мультимедійних засобів і комп'ютерних технологій, які роблять процес вивчення іноземної мови здобувачами пізнавальним, живим, творчим і більш продуктивним.

Тому поряд із активним застосуванням комп'ютерних технологій під час навчальних занять та у процесі самостійної підготовки назріла потреба й у пошуку нових підходів до створення сучасного інструментарію для контролю й оціню-

вання якості володіння іноземною мовою здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні питання контролю й оцінювання навчальних досягнень з іноземної мови перебуває в центрі уваги багатьох науковців. Так, дослідженню методів контролю й оцінювання якості знань здобувачів вищої освіти присвятили свої роботи Ю. Головач, В. Лубеннікова, Л. Мільруд та ін. Актуальні питання впровадження тестування як засобу контролю вивчали такі науковці, як Л. Банкевич, В. Коккота, С. Ніколаєва, Н. Саєнко, С. Фоломкина, О. Холод, Н. Чорна та ін. Окремі аспекти використання комп'ютерного тестування висвітлювали у своїх працях В. Аванесов, Н. Білоус, Е. Гуцало,

Л. Зайцева, А. Майоров, А. Носіков, В. Сергієнко, К. Чабан, і багато ін. Інноваційні технології навчання досліджували О. Андрущенко, І. Булах, А. Нісімчук, М. Папагутіна, О. Піхота та ін.

Роботи зазначених науковців присвячені вивченню таких проблемних питань, як форми й методи тестування; переваги комп'ютерного тестування над іншими формами контролю навчальних досягнень; особливості проведення, перевірки й опрацювання комп'ютерних тестів тощо.

Ці дослідження мають теоретичну і практичну значущість для вирішення завдань, пов'язаних із вимірюванням та оцінкою якості навчальних досягнень. Водночас актуальні сьогодні питання організації контролю навчальних досягнень з іноземної мови у здобувачів вищих навчальних закладів висвітлені досить фрагментарно та потребують ґрунтовного і всебічного аналізу.

Тому **мета статті** – розкрити значення й місце комп'ютерних технологій у процесі контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні у процесі професійної іншомовної підготовки комп'ютерні технології активно застосовуються як для подачі нових знань в аспекті ілюстрування навчального матеріалу, так і для закріплення уже пройденого матеріалу. Адже саме використання сучасних технічних і програмних засобів, які поєднують презентування текстового матеріалу разом зі звуком, графікою, фото- та відеосупроводом, сприяє більш ефективному сприйманню здобувачами інформації на навчальних заняттях. Крім того, електронні технології значно оптимізують процес організації контролю якості іншомовної підготовки.

Загалом проблема ефективної організації контролю у процесі навчання є однією з найактуальніших у методиці викладання іноземних мов, оскільки відомо, що одним із перевірених шляхів підвищення якості професійної підготовки є покращення контролю знань. Як слушно зазначає О. Тарнопольський [11], контроль і самоконтроль мають супроводжувати будь-яку навчальну діяльність.

Ефективно організований контроль навчальних досягнень здобувачів з іноземної мови дає змогу викладачу не лише оцінити їхні знання, уміння, навички, повторити і систематизувати матеріал, але і вчасно виявити прогалини у засвоєнні навчального матеріалу та надати необхідну допомогу, визначити готовність здобувачів вищої освіти до засвоєння нового матеріалу, сформувати вміння користуватися прийомами самоперевірки і самоконтролю. Зазначене, у свою чергу, сприятиме розвитку пізнавальних здібностей здобувачів освіти, активізації їхньої самостійної підготовки, раціональній організації подальшої навчальної діяльності, а також підвищенню якості іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

Так, до основних функцій контролю науковці відносять [10]:

- освітню – сприяє поглибленню, удосконаленню, розширенню знань, систематизації навчального матеріалу;

- діагностично-коригуючу – полягає у визначенні рівня знань, виявленні труднощів, недоліків, неуспішності, а також забезпеченні зворотного зв'язку;

- контролюючу – забезпечує визначення підготовленості здобувачів вищої освіти до засвоєння нового чи ускладненого навчального матеріалу;

- виховну – спрямовану на підвищення рівня мотивації до оволодіння навчальним матеріалом, розвиток вольових якостей і самостійності;

- розвивальну – сприяє розвитку пізнавальних властивостей (уваги, пам'яті тощо), а також мовленнєвої культури;

- стимулюючо-мотиваційну – забезпечує стимулювання здобувачів освіти до ефективного засвоєння нових знань і покращення навчальної діяльності;

- прогностично-методичну – допомагає викладачу оцінити власну роботу, розробити способи вдосконалення чи нові підходи до навчальної діяльності; конкретизувати цілі певних курсів, навчальних тем і окремих занять з урахуванням успішності здобувачів, їхніх індивідуально-психологічних особливостей, змісту навчального матеріалу тощо.

Успішна реалізація зазначених функцій контролю можлива за умови дотримання певних педагогічних вимог (принципів), зокрема: плановності, систематичності, системності, об'єктивності, доступності, гласності, науковості, тематичності, індивідуальності, єдності вимог [10].

Також варто зазначити, що у процесі професійної іншомовної підготовки використовуються різні види контролю [5, с. 420; 12]:

- діагностичний – спрямований на визначення базового рівня освітньої компетентності здобувачів вищої освіти з певної проблематики; дає змогу визначити наявний рівень знань для подальшого його використання як орієнтиру у процесі підбору складності матеріалу;

- поточний – передбачає перевірку якості засвоєння знань у процесі вивчення конкретних тем впродовж навчального року, спрямований на виявлення обсягу, глибини сприйняття матеріалу, визначення недоліків у знаннях і шляхів їх усунення; виявлення рівня опанування навичок самостійної роботи способів їх розвитку; стимулювання інтересу здобувачів до предмета і їх активності у пізнанні;

- повторний – пов'язаний зі створенням умов для формування й розвитку іншомовних умінь і навичок; сприяє переведенню знань із короткотермінової до довготривалої пам'яті;

– періодичний – забезпечує оцінку знань і вмінь здобувачів освіти за певний період з метою виявлення рівня успішності оволодіння матеріалом із певної теми;

– тематичний – полягає у перевірці рівня знань, умінь і навичок у межах конкретного розділу чи теми;

– підсумковий – призначений для виявлення кінцевих результатів навчання, з'ясування рівня засвоєння здобувачами навчального матеріалу в кінці семестру або після завершення вивчення певної дисципліни.

Одним із найефективніших засобів організації зазначених видів контролю є тестування, адже воно не лише забезпечує успішне досягнення мети і реалізацію згаданих вище функцій контролю, а й відповідає вимогам, що висуваються до якості контролю навчальних досягнень. На відміну від традиційних форм контролю, тест передбачає вимірювання, що забезпечує об'єктивність його проведення, у т. ч. об'єктивність підсумкової оцінки й уникнення ймовірного суб'єктивізму викладача [7; 9].

Застосування сучасних інноваційних технологій у процесі тестування дає змогу використовувати такі унікальні можливості комп'ютерів, як: градація індивідуальних завдань залежно від рівня складності; швидке групування, зберігання, сортування значного обсягу інформації; можливість фіксувати й аналізувати відповіді, контролювати час, що витрачається на виконання певного завдання; можливість давати рекомендації по кожному завданню, виявляти прогалини у знаннях тощо [1].

Науковці зауважують [2], що комп'ютерне тестування дає можливість реалізувати основні дидактичні принципи контролю навчання: принцип індивідуального характеру перевірки й оцінки знань; принцип системності контролю; принцип тематичності; принцип диференційованої оцінки успішності навчання; принцип однаковості вимог.

Комп'ютерне тестування вирізняється серед інших форм контролю навчальних досягнень точністю і швидкістю автоматизованого підрахунку результатів, мінімізацією суб'єктивного фактору і більшою об'єктивністю підсумкової оцінки.

Також завдяки такому виду тестового контролю вдається значно заощадити навчальний час, оскільки можна здійснювати перевірку знань одночасно значної кількості здобувачів вищої освіти. Це дає змогу викладачу оптимально використовувати аудиторний час для ефективного роз'яснення навчального матеріалу, а також удосконалення іншомовних комунікативних навичок зі здобувачами.

Варто зазначити, що можливість збереження усіх відповідей за результатами тестування у пам'яті автоматизованої комп'ютерної системи дає змогу накопичувати результати за різними

видами контролю, здійснювати спостереження за динамікою навчальних досягнень, застосувати сучасні комп'ютерні способи обробки даних. Зазначене сприяє проведенню комплексного аналізу структури навчальних досягнень як усієї групи, так і окремих здобувачів освіти, визначенню їхніх індивідуально-психологічних особливостей, психофізіологічного стану, емоційного ставлення до навчального матеріалу тощо.

Крім того, комп'ютерне тестування сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти особистісних якостей, формуванню рефлексії власної навчальної діяльності, стимулює активність і увагу здобувачів на заняттях; підвищують їхню відповідальність під час виконання завдань.

Тобто сьогодні комп'ютерне тестування беззаперечно має істотні переваги порівняно з іншими формами контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Зокрема, такі переваги проявляються через можливість [3; 6; 8]:

– одночасного проведення контролю навчальних досягнень більшої кількості здобувачів вищої освіти, що сприяє оптимальному використанню аудиторного часу;

– об'єктивного оцінювання знань;

– здійснення контролю навчальних досягнень на необхідному, заздалегідь запланованому рівні;

– застосування такого виду тестування у процесі самостійної підготовки для самоконтролю;

– отримання результатів високої інформативності;

– зосередження уваги курсантів на осмисленні змісту відповіді, а не її відтворенні;

– інтенсифікації навчального процесу завдяки збільшенню обсягу навчального матеріалу на уроці;

– здійснення оперативного зворотного зв'язку між викладачем і здобувачем (отримання оцінки одразу після закінчення, застосування багатокрокових завдань, виконання завдань з елементами моделювання ситуацій тощо);

– збереження не лише результатів тесту, а й додаткової інформації про процес тестування (час виконання завдань, послідовність їх вибору, невиконані завдання або ті, що викликали труднощі тощо);

– створення на базі комп'ютерних тестів спеціальних тренажерів для запам'ятовування одностипної інформації та відпрацювання завдань певного виду.

Водночас необхідно наголосити, що комп'ютерне тестування не може бути єдиною формою оцінювання рівня іншомовної компетентності здобувачів вищої освіти, а лише однією зі складових частин системи контролю навчальних досягнень. Адже у процесі контролю навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземної мов необхідно враховувати: характеристику відповіді, тобто її правиль-

ність, обґрунтованість і логічність; якість знань – їх повноту, глибину, системність, сформованість конкретних умінь і навичок; рівень володіння розумовими операціями, зокрема уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо [4].

Тому запорукою успішного застосування такого виду тестового контролю є врахування не лише переваг, але й певних проблемних аспектів, серед яких:

- відсутність безпосереднього контакту між викладачем і здобувачами вищої освіти, що підвищує ймовірність впливу випадкових факторів на результат оцінювання;
- ймовірність випадкового вгадування відповіді;
- неможливість у повному обсязі оцінити творчі здібності здобувачів освіти;
- комп'ютерне тестування може частково обмежувати глибинність і всебічність розуміння теми або предмета.

Отже, сьогодні у системі контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти поряд із традиційними формами ефективним є застосування комп'ютерного тестування. Останнє дає змогу не тільки здійснити об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземної мови та значно полегшити процес контролю, а й визначити успішність кожного окремого здобувача та його індивідуальний прогрес у формуванні професійної іншомовної компетентності.

Висновки. Таким чином, викладений у статті матеріал підтверджує, що систематичний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти є запорукою підвищення якості їхньої іншомовної професійної компетентності.

Успішне досягнення мети і реалізація основних функцій контролю забезпечується використанням комп'ютерного тестування. Останнє, на відміну від традиційних форм контролю, дає змогу використовувати унікальні можливості комп'ютерів, які забезпечують накопичення результатів за різними видами контролю, використання сучасних автоматизованих способів обробки даних. Зазначене сприяє проведенню комплексного аналізу структури навчальних досягнень, а також здійсненню спостереження за їх динамікою як в усієї групи, так і в окремих здобувачів вищої освіти.

Застосування комп'ютера у процесі тестування зумовлюється певними чинниками та проблемними аспектами, але їх урахування дає можливість успішно застосувати комп'ютерне тестування у системі контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Биконя О.П. Використання текстового процесора у навчанні ділової англійської мови. *Іноземні мови*. 2007. № 1. С. 33–38.
2. Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів) : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 / Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка. Київ, 1995. 430 с.
3. Деркач Ю.Я., Романів Т.В. Тестування як ефективний засіб поточного контролю на уроках іноземної мови. *Молодий вчений*. 2018. № 9 (61). С. 400–402.
4. Загоруйко Л.О. Особливості оцінювання знань студентів з іноземної мови у вищих навчальних закладах Польщі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 8 (42). С. 337–343.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Знання, 2012. 486 с.
6. Мокров О.М. Тестовий контроль теоретичних знань студентів інститутів фізичної культури : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Харків, 1995. 23 с.
7. Омельченко В.Л., Омельченко С.В., Мельничук С.Г. Педагогіка. Ч. І. Загальні основи педагогіки. Теорія навчання (дидактика) : навчальний посібник. Кіровоград, 1997. 367 с.
8. Петрицин І., Петрицин О. Комп'ютерне тестування – одна з форм діагностики та перевірки успішності навчання. *Молодь і ринок*. 2011. № 11 (82). С. 107–112.
9. Поляков О.Г. О некоторых проблемах использования тестов как одного из средств контроля обучения школьников по иностранному языку. *Иностранные языки в школе*. 1994. № 2. С. 9–12.
10. Ромашенко І. Контроль знань, умінь і навичок студентів у вищому навчальному закладі як засіб управління процесом навчання. *Молодь і ринок*. № 2 (85). 2012. С. 90–93.
11. Тарнопольський О.Б. Методика обучения иностранному языку на курсе технического вуза. Киев : «Вища школа», 1989. 160 с.
12. Miller A.H., Imrie B.W., Cox K. Student assessment in higher education: a handbook for assessing performance. Routledge, 1998. 282 p.